

האקספרסיוניזם הגרמני
התנועה הקולנועית האומנותית הראשונה
- למורה -

רקע

בין שתי מלחמות העולם התגבש בגרמניה זרם קולנועי שהיה חלק מזרם אומנותי רחב ביותר בתקופתו - האקספרסיוניזם: עולם רדוף שדים וצללים, תמונות עם קומפוזיציות מעוותות, גיבורים שהם רוצחים פסיכופטים או דמויות מעולם הרוחות. יותר מכך סרטים אלו העלו את התחושה כי מאחורי כל אדם שפוי מסתתר כפיל רצחני. יש הטוענים כי תנועה זו ניבאה את בואה של המפלצת הנאצית.

ההנחה העומדת בסיסו של תנועה זו היא שהאומן אינו מחויב לחוקי הטבע, אלה לביטוי הרגשותיו ביחסו אליו. באומנות הפלסטית, הנחה זו הובילה לשבירת החוקים של הפרספקטיבה והפרופורציה, וביטלה את המחויבות לצבע הטבעי של האובייקט. תנועת הקולנוע הגרמני ראתה את מרכז הכובד לא בסיפור המעשה אלה באסתטיקה הויזואלית. אחת הדרכים היתה להמעיט בכתוביות ולספר את הסיפור באמצעים חזותיים בלבד.

הפריחה בקולנוע הגרמני נבעה בין היתר בגלל הממשלה ששיתוף עם חברות סרטים קטנות הקימו חברה אחת גדולה בשם UFA, וזאת כדי לשנות את תדמית הגרמנים בעולם כולו. תדמית של מדינה מפסידה, יותר מכך הם רצו להעלות את המורל והדימוי העצמי של העם הגרמני, בפיתוח סרטים מקומיים, ולהגביל את ההפצה של הסרטים האמריקאים ששלטו בשוק הגרמני. בשנת 1919 הוגבל כוחה של הממשלה בחברת UFA, וכך הושג חופש יצירה גדול שהביא לפריחתו של "תור הזהב של הקולנוע הגרמני" וזמנו נפרס בין השנים 1919 - 1933.

שלושת היוצרים האקספרסיוניסטים הבולטים והחשובים הם: פריץ לאנג, פרידריך וילהלם מורנאו וקארל מאייר שהיה תסריטאי.

♦ *אבודה עם הדף של פרוט האלמנטים בתנועה של האקספרסיוניזם
הגרמני!*

האקספרסיוניזם הגרמני

התנועה הקולנועית האומנותית הראשונה
סרטים: "מטרופוליס" (1926), "רחוב הארגמן" (1946) - פריץ
לאנג

מאפייני תוכן בולטים:

1. קיים פיצול חד וברור בין טוב לרע, מלחמת "בני האור" "בבני החושך" - לעיתים הפיצול קיים בין שתי דמויות, ולעיתים בדמות אחת, עד כדי מחלת נפש. המלחמה היא בין מוסרי למושחת, בין גבר לאישה, בין אלוהים לשטן. כמו כן היו סרטי מיתוס על ערפדים, דבר שמאוחר יותר פיתח תיאוריות רבות על עלית הנאציזם לשלטון.
2. הצגת הדמות הנשית בתפקיד השטן - המפלצת בתנועה זו היתה מגולמת בדמות האישה, שמופעיה בדמות שטן או ערפד המוצצת את דמו של הגבר. האישה היא המפתח מדרך הישר, ומובילה את הגבר לאבדון מוחלט.
3. הסיפורים פועלים לרוב על גבול המדע הבדיוני, או הסיפור הפנטסטי, חלק מהסיפורים נלקח ממיתוסים עתיקים או מאגדות עממיות.

מאפיינים צורניים:

1. מרבית הסרטים הם אפיים - סרטים עם הגזמות מרובות, ניצבים רבים, מצולם באתרים רבים, מתרחש על פני זמן רב, והעלילה סבוכה ומורכבת.
2. תאורה קונטרסטית - ניגודים חזקים של אור וצל, אזורים מוארים, לצד אזורים חשוכים בפריים. התאורה מחזקת את האפקט של עיוות החלל, מהצד של המסר הגלוי, וביטוי לנפשו של הגיבור, מן הצד הסמוי.
3. פרספקטיבות ופרופורציות מעוותות של מרחב - הסרטים מצולמים רק באולפן, כאשר התפאורה מעוצבת לפי האומנות הפלסטית האקספרסיוניסטית. ישנו חיבור של דגמים עם מציאות, עבודה שדרשה זמן רב ודיוק מרבי רק כדי להשיג אפקטים ופיצוצים מוגזמים.. הרגשה של קלסטרופוביות ושל חדרים המטים ליפול, היות והמרחב הוא מעוות. דבר המנוגד לקולנוע ההוליוודי המנסה להראות את המציאות כפי שהיא באמת.
4. פרספקטיבות ופרופורציות מעוותות של השחקן - חלק גדול מהצילומים נעשו בעדשות רחבות זווית המעוותות את הפנים של השחקן ואת האנושיות, וכך העצימו את התחושה שיצרה התפאורה ושירתה בעצם, את המסר של הסרט.
5. משחק מסוגנן - אופי המשחק נוטה להגזמה אפילו לעומת צורת המשחק שהיתה מקובלת בראינוע, (בהשראת משחק התאטרון והסבר הסרט ללא המלים). תנועת השחקנים אינה טבעית, בדיוק כמו המימיקה שלהם והאיפור הכבד.

צבורה

1. נתח/י את אחד מסרטיו של פריץ לאנג על פי כל מאפייני התוכן ומאפייני הצורה.

2. נתחי את דמותו של הגיבור בסרט "רחוב הארגמן" על פי התפתחות

החסריט

הקלאסי (פתיחה, התחלה, נקודת מפנה, תהליך השינוי, שיא, סיוט, סוף).

אומנות

מקיף עירוני ד' ע"ש רבין
הקולנוע והטלוויזיה - י"א

סדרות בטלוויזיה השפעות הקולנוע על סדרות טלוויזיוניות

להפקת התוכניות בטלוויזיה יש מטרות מוגדרות והן מופנות לקהל צופים מוגדר. התוכניות מותאמות לשעות שיא בצפייה: בבוקר – לעקרונות בית וקשישים, אחר הצהריים לילדים, בשעות הערב המוקדמות לכל המשפחה, ואילו תוכניות התרבות והפוליטיקה משובצות בשעות הלילה המאוחרות.

סדרות הטלוויזיה, הן האהובות והמועדפות לצפייה. סדרה בהמשכים אינה המצאתה של הטלוויזיה שכן גם בתקופת הסרט האילם נעשו סדרות קולנועיות שהותירו את הגיבור בסכנה נוראה, והקהל היה חוזר אל הקולנוע כדי לצפות מה יקרה הלאה.

אופרות הסבון היו בין הסדרות הראשונות שהופקו והיו להצלחה גדולה בקרב עקרונות הבית. אולם במשך הזמן סדרות בעלות אופי חדש כבשו את מסכי הטלוויזיה. סדרות על תחנות משטרה, משרד עורכי דין, סדרות בלשיות, סדרות פשע, קומדיות מצבים ועוד. מפיקיהן של סדרות פופולאריות נוהגים "להזריק" למוצריהם ערכים, אמונות ודפוסי התנהגות.

תיאור סגנונות החיים של ימינו הוא חלק בלתי נפרד מכל הסדרות. והנושאים המטופלים בסדרות של היום הם: הומואים ולסביות, רווקות, חד הוריות, גירושים במשפחה, סקס, בדידות ועוד.

עבודה בכיתה

1. בחר פרק מסדרת טלוויזיה ונתח:

- מהו סיפור המסגרת הקבוע בכל הסדרה – מהו הסיפור הפנימי ספציפי לאותו הפרק?
- כמה דמויות מרכזיות בפרק זה? תאר אחת מהן.
- מהו מיקום ההתרחשות העיקרי?
- האם ישנו ז'אנר מסוים המתאים לסדרה זו? הסבר ע"פ מאפייני הז'אנר.

השפעת הקולנוע אקספרסיוניסטי

"תיקוט באפלה"

אפיוני תוכן וצורה לקולנוע האקספרסיוניסטי הבאים לידי ביטוי בסדרת הטלוויזיה "תיקוט באפלה":

- קיים פיצול חד וברור בין טוב לרע, מלחמת "בני האור" "בבני החושך" – הרע בסדרה יהווה בדרך כלל איום כלל עולמי וסכנה למין האנושי. המלחמה היא בין מוסרי למושחת, בין חייזרים ומדע לא מדויק ובין השכל הישר.

2. הסיפורים פועלים לרוב על גבול המדע הבדיוני, או הסיפור הפנטסטי, חלק מהסיפורים נלקח ממיתוסים עתיקים או מאגדות עממיות. לעיתים הסיפורים מגיעים מהמדע הלא מדויק או מסיפורים של אנשים על חוויות ומפגשים שקרו להם.
3. שימוש בתאורה קונטרסטית היוצרת ניגודים חזקים של אור וצל כביטוי לפיצול החד בין טוב ורע, למלחמת ה"אור" ב"חושך", ולהמצאתו המתמדת של החושך בצידו של האור.
4. העדפת הפנים על פני החוץ, החושך על פני היום.
בתיקים באפילה נמצא שימוש רב בתאורה מלאכותית (כבר בפתיה הסדרה אלומת פנס יוצרת צללים מאיימים). השימוש בתאורה מלאכותית, במשחקי אור וצל הולמים את התוכן הרעיוני של הסדרה ומעצימים את המתח והאימה.